బియ్యపు గింజలు

నిశ్చింతగా చీకట్లను దూసుకుపోతూంది రైలుబండి. వేసవికాలపు రాత్రుళ్లు, విపరీతంగా ఉక్కపోస్తూంది. రాయిపూరునుండి వాల్తేరు మూడవక్లాసులో ప్రయాణం చేస్తున్నాను. నిజం చెబుతున్నాను, మూడవక్లాసులోనే ప్రయాణం చేస్తున్నాను. కర్మంచాలక టిక్కెట్టు దొరక్కో, లేకపోతే జాగాలేకో, ఎవడేనా రెండో క్లాసులోగాని ప్రయాణం చేశాడా—యింటికొచ్చి మాటలసందర్భంలో ఏదో విధంగా నలుగురికీ చెప్పేస్తాడు తను సెకండ్ క్లాసులో ప్రయాణం చేసినట్టు. కాని మూడవతరగతిలో ప్రయాణంచేస్తే మట్టుకు ఆ వూసే ఎత్తడు. ఎవరేనా అడిగితే, అవసరమైతే ఇంటరువరకే అబద్ధమాడుతాడు. సరేలెండి, ఆ విషయమిప్పు డెందుకు రామాయణంలో పిడకల వేటలాగ!

నే ప్రయాణం చేసిన మూడవతరగతిపెట్టెలో ఎక్కువ జనం లేరు; నలుగురం వున్నాము. నా పక్క బెంచీమీద పడుకున్న తెలుగాయనకు రైల్వేలో పని, గుమాస్తా అనుకుంటాను. లేకపోతే మూడవతరగతి కర్మమేం? కాని కొసవరకూ డాబుసరిగానే మాట్లాడేడు. ఇంగ్లీషులోనే ప్రారంభించి తన నాగరికతను కాపాడుకున్నాడు.

"ఎక్కడి కెళుతున్నారు?" అని ప్రశ్నించి మర్యాదగా ఒక సిగరెట్టు అందించాడు.

"వాల్తేరు-మీరు?"

"నేనూ అక్కడికే, ఎక్కడినుండి వస్తున్నారు?"

"ఢిల్లీ నుండి"

"ఓహో, అలాగా! ఏమిటి ఢిల్లీలో ఏం చేస్తున్నారు?"

"ఏదో ఉద్యోగం, కూటికోసం"

"అంతే అనుకోండి. అయినా ఢిల్లీలో వున్నారు, అదృష్టవంతులు" అన్నాడాయన. ఆ అదృష్ట మేమిటో బోధపడలేదు. ఉన్నవాళ్లందరూ కూడా అదృష్టవంతులేనా అనే సమస్యకూడా వుంది. అయినా మొత్తంమీద నా గౌరవం, ఢిల్లీ గౌరవం నిలబెట్టేను.

"ఏమిటి ఢిల్లీ వింతలు!"

"ఏమున్నాయి. పత్రికల్లోవచ్చేవే !"

"ఆహారసమస్య ఎలా వుందక్కడ?"

"బాగానే వుంది"

"అంటే, పరిస్థితి బాగానే వుందనా మీ వుద్దేశం ?"

"ఆ! అవును. మనపక్క ఎలావుంది?"

"చాలా ఘోరంగా వుందంటున్నారు" అంటూవుంటే స్టేషను వచ్చి బండి ఆగింది. మంచినీళ్ళకని బండి దిగి వెళ్లేడాయన.

ఆహారసమస్య ! దీన్నిగురించి పేపర్లు తెగ వ్రాస్తున్నాయి. నాయకులు, మంత్రులు యీవిషయమై ఉపన్యాసాలిస్తున్నారు. విధీ విరామంలేకుండా సమస్యా పరిష్కార సూచనలు! బీహారులో ఆకలిచావులు! మద్రాసులో కరువు! అమెరికానుండి అన్నదానం! చైనానుండి బియ్యం! ఆహార మంత్రిగారి వనమహోత్సవాలు ! మిస్సేమీల్ ఉద్యమం !

అన్నానికి బదులు తెల్లదుంపలు, మామిడి టెంకల భోజనం! ఇదీ వరస! అసలు కరువంటే ఏమిటి? తిండిలేక మనుషులు చచ్చిపోతారా? ఎలా నమ్మడం? కటికదారిద్ర్యంలో నివసిస్తూన్న ప్రజ లనేకమందున్నారు. కాని వారు ఎలాగో అలాగ ఏ బలుసాకో తిని బతుకుతారుగాని చస్తారా? ఉత్తర ధృవంలో ధాన్యాదులు పండవు! అయితే అక్కడివాళ్ళు తిండికిలేక చచ్చిపోతున్నారా? మనిషికి బతకాలనే ఆశేవుంటే ఎలాగైనా బతికేస్తాడు. పరిస్థితులకు అలవాటుపడి సర్దుకుపోతాడు. ఇంతకుమునుపు కరువులు కాటకాలు ఎన్ని రాలేదు? ఎన్ని పోలేదు?

అంచేత? ఆహార సమస్య అంటే ఏమిటి? దాని సమగ్ర స్వరూపమేమిటి? దాని కింత అట్టహాస మేమిటి? ఈ ధర్మసందేహం నాబుర్రలో ప్రవేశించింది. ఈ రెండు మూడేళ్ళలో నా కీ ప్రశ్న తట్టేలేదు. ఏదో పేపర్లో చదవడంతప్ప దానిని గూర్చి అట్టే ఆలోచించలేదు. ఇంత శోధించలేదు! హోటల్లో డబ్బుపారేసి హాయిగా కడుపునిండా అన్నం తిన్నాను. అప్పుడప్పుడు ఒక పూట భోజనం మానేసేవాడిని; కాని ఆహారసమస్యా పరిష్కారార్థమై మాత్రం కాదు; అజీర్తి వల్లనే. కాబట్టి ఆ గొడవేలేదు. ఇప్పుడు వీ డెవడో అనవసరంగా లేవదీసి నా బుర్రంతా పాడుచేశాడు.

నా రైల్వే సోదరుడు ఎప్పుడో నాకు తెలీకుండా ముసుగుతన్ని పడుకున్నాడు. ఆహారసమస్యా చర్చకై అతడ్ని లేపడం మంచిదా, కాదా అని ఆలోచిస్తూంటే ఒక స్టేషన్లో బండి ఆగింది. ఒక్కసారి జనం ఎలకలమందలా

లోపల జొరబడ్డారు. బండికి పెంకులు లేవుగాని పెంకులెగిరి పోయేలా మాటలు! పిలుపులు! కేకలు! అబ్బబ్బ! వెధవగోల! దిక్కుమాలిన జాతర! చేపలసంతలా తయారయింది పెట్టె! మా రైల్వే సోదరుడు ముసుగుతీసి "ఏ స్టేషను?" అని అడిగాడు. పక్కనున్న ఆడది "కెసింగా" అని జవాబు చెప్పింది.

"అంటే ?"

"అంటే ఏటి? దాని పేరు కెసింగా" అన్నది ఆడది.

"ఏడిసినట్టుంది" అన్నాడు సోదరుడు. పెట్టెలో జనాన్ని చూసి విసుక్కున్నాడు. "ఈ వెధవలందరినీ ఎందు కెక్కనిచ్చేవ్!" అన్నాడు నాతో, ఎవరూ ఎక్కకుండా చూడ్డానికి నన్ను కాపలా పెట్టినట్టు.

"వాళ్ళు నన్నడిగి ఎక్కే రేమిటి? అంతా ఒకసారి లోపల జొరబడ్డారు"

"వెధవలు, ఇంక మనల్ని నిద్రపోనివ్వరు. మనసామాన్లు ఓ కంటితో కనిపెట్టి వుండండి. ఇందులో చాలమంది దొంగవెధవ లుంటారు" అన్నాడు అనుభజ్ఞుడైన నా తోడి ప్రయాణీకుడు.

"ఎవరు వీళ్లంతా?" అని ప్రశ్నించాను.

"బియ్యం దొంగతనంగాపట్టుకుపోయి మన ప్రాంతంలో అమ్ముకు నేవాళ్ళు" అంటూ మళ్ళీ ముసుగుతన్నేడు సోదరుడు. వాడి సామాన్లు చూడ్డానికి నన్నెలాగా నియోగించాడాయెను.

బండి నడుస్తూంది, కాని అల్లరి పూర్తిగా సర్దుకోలేదు పెట్టె చిన్నది, జనం ఎక్కువ. అందులో అన్నిరకాల వాళ్లూ, అన్ని వయసులవాళ్ళూ వున్నారు. ఆడ, మొగ, చిన్నా,

పెద్దా, ముసలీ, ముతకా అందరితో పెట్టె కిటకిటలాడుతూంది. అందులో ఆడవాళ్ళూ, పిల్లలూ ఎక్కువ. ఓ అయిదారుగురు కుర్రాళ్ళుకూడా వున్నారు. తలుపులు తీసి, కాళ్ళు బయట పడేసి, నేలకూర్చుని సినిమాపాటలు పాడుతున్నారు. పెంకె వెధవలు! అయితే అక్కడ నాకొకటి ఆశ్చర్యంవేసింది. మధ్యవయస్కులైన ఆడవాళ్లకు కడుపులు ఎత్తుగా వున్నాయి; ముసలమ్మలకు నడుములు ఎత్తుగావున్నాయి. వాళ్లు వంగి గూనివాళ్ళలా నడుస్తున్నారు. మొదట చూడగానే అర్థం కాలేదు. ఆడవాళ్లందరూ గర్భవతులుగా వుంటారా? ముసలమ్మలందరూ గూనివాళ్ళా అని అనుమానం వచ్చింది. కాని తృటిలో నివృత్తి కలిగింది. అవి కడుపులు కావు; గూనులుకావు, బియ్యపు మూటలు! వారా మూటలు తమ శరీరాలకు కట్టుకోవడంవల్ల సులువుగా అటూ ఇటూ కదల లేకపోతున్నారు. దొంగపని చేస్తున్నామనే చైతన్యం భయం బెదురు వాళ్ళ మొహాల్లో, నడకల్లో, కదలికల్లో కనిపిస్తూంది. నీడలా వెంటాడుతూన్న భయం, భయంవల్ల తొట్రుబాటు, ఆయాసం, పట్టుబడకుండా వుండాలనే తీవ్రప్రయత్నం, తప్పుకు పోగలమనే ఆశ, తప్పుకుపోవడంలో తమకుగల అనుభవ చైత న్యం వారిలో ప్రస్ఫుటంగా గోచరిస్తున్నాయి. నలుగురూ నాలుగు మూలలా సర్దుకున్నారు. ఒక ఆడది నా కెదురుగా నేలను కూర్చుంది. కడుపుకు బియ్యంమూట కట్టుకోవడం వలన చంటిపిల్లకు పాలివ్వడానికి కొంచెం అవస్థపడుతూంది.

"ఎక్కడికి కెళుతున్నారు మీరంతా" అని అడిగాను ఆడదాన్ని.

"నలుగురూ నాలుగుచోట్ల దిగిపోతాం బాబయ్యా! రాయిగడావరకు కాపాడండి బాబూ! మీా పున్నెముంటుంది" అన్నాది ఆడది.

"ఇక్కడ బియ్యం చవకా?"

"అవును బాబు, రూపాయికి నాలుగు శేర్లు!"

"ను వెన్ని శేర్లు పట్టుకొస్తున్నావు?"

"ఎన్ని తేగల్ను బాబయ్యా? రెండురూపాయిలబియ్యం కొన్నాను బాబూ!"

"వీటిని ఎన్ని రూపాయిల కమ్ముతావు?"

"లేదు బాబు, అమ్మడానికి కాదు తిండానికి తెచ్చుకుంటాము"

"నిజం చెప్పు ఫరవాలేదు. నేనేం పోలీసువాడిని కాదు"

"మేము తినడాని కుంచుకుని మిగిల్నివి అద్దురూపాయి సొప్పున అమ్మేస్తాం" అన్నాది. ఇంకా ఎక్కువ ధరకే అమ్ముతుంది. నిజం చెప్పకుండావుందని సులువుగా గ్రహించేను.

ఆడది తలదించుకుని పిల్లకి పాలిస్తూంది. వయసు నడీ వయస్సు. యవ్వనం సడలలేదు. కాయకష్టంచేసిన శరీరం; అందమైన కళ్లు! కాని సంస్కారంలేని జుట్టు, మాసిన, అక్కడక్కడ చిరిగిన బట్ట. అనాగరిక స్వరూపంవల్ల తొలిచూపుకు అందంగా కనపడకపోవచ్చు. ఆడదానివేపు తదేక దీక్షగా చూసేను. ఆమె నిష్కల్మషమైన కళ్ళల్లో, విషరహితమైన చూపుల్లో అజ్ఞానం, అమాయకత్వం, భయం, దైన్యం గోచరిస్తున్నాయి. ఈమేగాని ఇంతో అంతో చదువుకున్ను; పరిశుభ్రంగా, చక్కగా గోరింకలా తయారయి ఇంటరుక్లాసు

లోనో, రెండోక్లాసులోనో ప్రయాణంచేసివుండును. దీనిలాగ బియ్యం దొంగతనంచేసి, నేలమీద, బెంచికింద దూరి యిన్ని పాట్లు పడుతుందా? ఈ ఆడదానికీ ఆ ఆడదానికీ వ్యత్యాసం అవకాశాల్లోవుంది. దానికి అవకాశా లున్నాయి; దీనికి లేవు. ఇది చాలా అన్యాయం! ఛీ! మళ్ళీ రాజకీయాల్లో పడుతున్నా నేమిటి? వెధవ రాజకీయాలంటే నా కెంత తలనొప్పో, ఆలోచిస్తూ తిరిగి తిరిగి అందులోనే పడుతూవుంటాను. ఆడది తల దించుకుని కూర్చుని, నిద్రపడుతూన్న బిడ్డని జోకొడుతూంది. పాపం, ఆడదానిమీద నాకు సానుభూతి కలిగింది.

"నీ కెంతమంది పిల్లలు?" అని అడిగాను కాని, యీ విషయం నా కనవసర మనిపించింది వెంటనే. ఆడదాని మంచితనాన్ని అవకాశంగా చేసుకుని ఎక్కువ చనువు తీసుకున్నా నేమో నని విచారించేను. లేకపోతే యింకో పెంకిమనిషైతే "నీ కెందు కా వూసు? నువ్వేం కన్నావా, పెంచేవా వాళ్ళని" అని ఎదురు తిరిగేది. అప్పుడు నా పరువుమర్యాద లేంకాను? ఈ ఆడది మంచిది కాబట్టి "ముగ్గురు బాబూ" అన్నాది.

"నీ భర్త కేం పని?"

"ఏం పని బాబు. ఏం కలకటేరుపనా, తాసీల్దారుపనా? అడగాలేటి? పొలంలో ఏదో కూలీ నాలీ సేత్తాడు"

"అయితే నీ కీ బియ్యం వర్తకమెందుకు? నువ్వుకూడా కూలి చేసుకోరాదా?"

"ఎందుకు సెయ్యను బాబు. సెయ్యాకొల్లక కూకుంటే గడుస్తాదా? వోరానికి రెండు మూడురోజు లిలా వచ్చి బియ్యా మట్టుకుపోతాను. మా తిండి కుంచుకుని తక్కిన వమ్మేస్తాను"

"ఏం మీ ఊళ్లో బియ్యం ఏమీ దొరకవా?"

"మీకు తెలీదేటి బాబూ, సదివినోరు. కరువు బగ్గున మండిపోతూందికదా! బియ్యపుగింజలు దొరుకుతాయి బాబు, దొరక్కపోవు. కాని బ్లాకులో కొనగలమా మాలాంటివోల్లం"

"నువ్వు బ్లేకుమార్కెట్టులో బియ్యం కొనలేవు, కాని అమ్మగలవు. ఏం?" అని ఎత్తిపొడిచేను. మహాగట్టిగా కొట్టేను దెబ్బ. దీని కేం జవాబివ్వగలదు? నా తెలివితేటలకి సంతోషించేను.

"మాకాడ బియ్యం లేనప్పుడు యింకోరిదగ్గర బ్లేకులో కొనుక్కోడంలేదా? అలాగే మా కున్నప్పుడు మే మమ్ముకుంటాం, ఆల్లు మాదగ్గ రొట్టుకెల్తారు." గట్టిజవాబే ఇచ్చింది. ఫెడీమని లెంపకాయకొట్టినట్టు జవాబిచ్చింది. ఎవరి కవకాశ ముంటే వాళ్లు యింకోరిని బాధిస్తేకాని నడవదు జీవితం. సాంఘికధర్మమంతా ఒక్కముక్కలో చెప్పింది ఆడది, నాకు సిగ్గొచ్చేలా.

ఇంతట్లో పెట్టిలో కలవరం బయలుదేరింది. మళ్ళా అక్కడివాళ్లు నాలుగుమూలలా హడావిడిగా సర్దుకుంటున్నారు. కొందరు మరుగుదొడ్లలోకి కొందరు బెంచీలకిందకి దూరేరు. కొందరు పక్కపెట్టెలోకి పరుగెట్టేరు. ఆడది చటుక్కున బెంచీకింద దూరి పక్కలో బిడ్డనుపెట్టుకుని పడుకుంది. కాళ్లు రెండూ కుక్కలా ముడుచుకుంది. కడుపుకి బియ్యపుమూట వుండడంవలన ఏమీ సదుపాయంగాలేదని నేను గ్రహించేను. ఈ అల్లరికి మా రైల్వే సోదరుడు లేచి కూర్చున్నాడు.

"ఏమిటీ గొడవ" అన్నాను. నాకేం అర్థంకాలేదు.

"ఎవడో రేషనింగువాడు చెకింగుకి వచ్చాడు కాబోలు బియ్యంమూటలు పట్టుకోడానికి" అన్నాడు సోదరుడు. రేషనింగువాళ్ళు చాలమందిని దించేసేరు. రెండు నిముషాలూ పెట్టి మళ్ళీ చేపలబజారయింది. వాళ్లు వెళ్ళేక ఆడది బయటకొచ్చి కూర్చుంది. బెంచీకింద ఉక్కపోస్తోంది; ఎలా పడుకోగలదు?

"ఆహార సమస్యగురించి మీతో చర్చిద్దామనుకున్నాను. మీరు పడుకున్నారు" అన్నాను.

"ఎందుకొచ్చినపని చెప్పండి. కావాలంటే యీ పేపరు చదవండి. ఆహారమంత్రిగారి వుపన్యాసం పడింది. ఆయన పరిస్థితిని పూర్తిగా విశదీకరించేరు. నిజమే, కొంత కొరత వుందని ఆయనే ఒప్పుకున్నారు. ఎందులోలేదు కొరత? మన కన్నీ కొరతే" అని పేపరు నా మొహాన్ని పారేశాడు.

"పేపర్లు చదివి, చదివి మొహంమొత్తింది. నన్ను చంపకండి. మరి యీ సమస్యకు పరిష్కార మేమిటి?"

"ఇటువంటి సమస్యా పరిష్కారానికి ప్రజల్లో నైతిక ఆధ్యాత్మికబలం అవసరం. లేకపోతే జరగదు. చూడండి, యీ వెధవలు యీ బియ్యం బ్లాకుమార్కెట్టు చేస్తున్నంత కాలం కరువు పోదు."

"కరువు పోతేగాని బ్లాకుమార్కెటు పోదు. ఎలాగ? పెళ్ళి కుదిరితేగాని పిచ్చి కుదరదు, పిచ్చి కుదిరితేగాని పెళ్ళి కుదరదు"

"పోనిద్దురూ ఆ గొడవలన్నీ రాజకీయవేత్తలకు గాని మన కెందుకు? పదిగంటలైంది. నేనింకా భోంచెయ్యలేదు.

ఎందుకీ శుష్కవాదం. తియ్యండి ఆ టిఫిన్ కేరియర్. ఇద్దరం తిందాం" అన్నాడాయన. నేను వద్దన్నా బలవంతం చేశాడు. ఇద్దరం పూరీలు, మిఠాయి తిని కూజాలో మంచి నీళ్లు తాగి, ఫ్లాస్కులో పాలు సేవించి, జిర్రున త్రేన్చాము. సోదరుడు మళ్ళీ ముసుగుతన్నేడు. వీడి నిద్ర మండిపోనూ, కుంభకర్ణుడిలా వున్నాడు!

అంతట్లో పెట్లోకి టిక్కెట్టు కలక్టరొచ్చాడు. వీళ్లని చూసి గట్టిగా నాలుగు కేకలేశాడు. సినిమా పాటలు పాడుతూన్న కుర్రవాళ్ళు వాడితో మాట్లాడుతున్నారు. కాని ఆడదిమాత్రం నిర్భయంగా కూర్చుంది.

"నువ్వు టిక్కెట్టు కొన్నావా?" అని ప్రశ్నించాను.

"లేదు బాబు" అని మహా నిర్లక్ష్యంగా జవాబిచ్చింది.

"ఏం? ఎందుకు కొనలేదు?"

"వారానికి నాలుగుసార్లొస్తానుకదా, టికెట్టు కొనగలనూ బాబూ, సచ్చిపోనూ" అన్నాది అతి తేలిగ్గా.

"మరి వాళ్లు పట్టుకోరా?"

"మామూళ్ళుంటాయి బాబు. లేకపోతే సచ్చిపోం బాబూ. ఈయ నెవడో కొత్తోడిలాగున్నాడు. ఇంకా ఏటీ, తెలీదు. అంసేతే ఆల్లతో తగువుబడుతున్నాడు"

"వాళ్లెవరు?"

"మావోల్లే బాబు. మేమంతా డబ్బెత్తి ఆలకిస్తే ఆల్లే యిదంతా సదురుబాటుసేస్తారు"

"మీరు లంచాలుకూడా యిస్తారన్నమాట"

"లేకపోతే ఎలాగౌతాది బాబూ. ఇందులో ఒక్కొక్కడు ఒక్కొక్కలాగుచ్చుకుంటాడు. సలీం బాబున్నాడే ఆయనకి జట్టుకి రెండు రూపాయలిస్తే సాలు. సాయిబయితే నేం బాబు, దరమరాజు" అన్నాది ఆడది. నా కాశ్చర్యం వేసింది. లంచగొండి ఉద్యోగులు ధర్మరాజులట. ఎంత అజ్ఞానం?

"అయితే యిందాకొచ్చిన రేషనువాళ్లంటే ఎందుకంత భయపడ్డారు? వాళ్ళకూడా లంచమిస్తే వూరుకుంటారుగా?"

"ఆ ళ్ళుచ్చుకోరు బాబు, ఆ ళ్లుచ్చుకుంటేనా? ఓ, ఇంక అడిగినారా!"

"ఏం? వా ళ్ళెందుకు పుచ్చుకోరు?"

"ఏటో బాబు, ఆ ల్లుచ్చుకోరు"

"వాళ్ళు మీదగ్గర బియ్యం పట్టుకుని తీసుకుంటారా?"

"మొగాళ్లదగ్గరా, పిల్లలదగ్గరా లాక్కుంటారుబాబు, కాని ఆడోల్లదగ్గిర కష్టం. ఎంచేతంటారు? మేము బియ్యం నడుముకీ, కిడుపుకీ కట్టేసుకుంటాంకదా? ఆల్లు మా బట్టలిప్పా లేరు, మాసేత యిప్పించాలేరు" అన్నాది తమ తెలివితేటలకి గర్వపడుతూ. నాకు చాల ఆశ్చర్యమేసింది. ఢిల్లీలో విలాసాల వాతావరణంలో, సుఖజీవులమధ్య నివసిస్తూన్న నాకు, జీవితమంటే కోనేరు కాదనీ, అది నిరవధికమైన మహాసముద్రమనీ ఏం తెలుసు? మేడల్లో నివసించే భోగజీవులను తప్ప, మేడల నీడల్లో బతికే బతుకులను నే నేం చూసేను? ఈనాడు యిక్కడ జీవితంలో ఒక కొత్త కోణాన్ని దర్శించాను. వీళ్లకి చదువు లేదు, ఆస్తిలేదు, ధనంలేదు, ఏమీ లేదు. వాళ్లెం

దుకు బతుకుతున్నారో వాళ్ళకే తెలీదు. బతకడంకోసం ఎంత శ్రమ, ఎన్నికష్టాలు, ఎన్ని అవమానాలు! వాళ్ళీ అవమానాలకీ, హీనతకీ ఎంత అలవాటుపడ్డారు! పాపం! అందుకే అన్నాడు కవి, 'అంతేలే పేదలబతుకులు, తిరిపెమునకు పిడికెడు మెతుకులు' అని. నా అజ్ఞానానికి నాలో నేను సిగ్గుపడ్డాను.

మళ్ళీ పెట్టిలో జనం గోలచేస్తున్నారు. వాళ్ళంతా టికెట్టు కలక్టరుచుట్టూ మూగేరు. టిక్కెట్టు కలక్టరు వాళ్ళతో దెబ్బలాడుతున్నాడు. గట్టిగా కేకలేస్తున్నాడు. నా కెదురుగుండా కూర్చున్న ఆడదికూడా లేచివెళ్ళింది.

"రచ్చించండి బాబూ, ఏదో బీదాబిక్కీమీద పగతీరుసుకోకండి బాబయ్యా" అంటున్నది. కాని టికెట్ కలక్టరు వినిపించుకోలేదు. కోపంతో మండిపోతున్నాడు. కారణం ఏదో వేరే అయివుంటుంది. టికెట్లు లేకపోతే అంత పెద్ద తగువుకాదు. వాళ్ళతో ఎవరేనా అతన్ని చెడ్డమాట అనివుంటారు, లేదా ఎక్కువ ఆశపెట్టి తక్కువ యిచ్చి వుంటారు. లేకపోతే యీతడు కొత్తవాడు కావడంవల్ల లంచమంటే అసహ్యించుకొని వుంటాడు. లేకపోతే అతని కంత కోపమెందు కొస్తుంది.

"కోప మెందుకు బాబయ్యా, పోనీ మరో రెండెక్కువ తీసుకో బాబూ" అన్నది ఆడది.

"ఛీ లంజముండా, లంచ మిస్తావా నాకు" అని కోపంతో ఒళ్ళు తెలీకుండా లెంపకాయ కొట్టి, బియ్య మున్నచోట బట్టపట్టుకు లాగేడు. బట్ట కొంచెం జారింది. బియ్యమన్నీ నేలపడి చెదిరిపోయాయి. ఆడవాళ్లు భయంతో గొల్లు

మన్నారు. ఇలా జరుగుతుందని ఆడది అనుకోలేదు. కోపంలో ఆవేశంలో యిలా చేశాడు కాని లేకపోతే ఎవ్వరూ యిలా చెయ్యరు. ఆడది వెంటనే భయంతో బిక్కచచ్చిపోయింది. నలుగురిలో ఎంత అవమానం! నేలపై చెదిరివున్న బియ్యంవేపు చూసింది. దుఃఖంతో ఆమెకళ్ళ నీళ్ళు తిరిగేయి. వెంటనే రోషంతో, కోపంతో మతిబోయిన, పగబట్టిన పాములా బుస కొట్టింది—"ఆడదాని బట్టొట్టుకు లాగుతావురా! నీ కప్ప సెల్లెళ్ళు లేరురా, సేతులెలా వొచ్చినాయిరా, నా కొడకా" అంటూ ఫెడీమని చెంపకేసికొట్టింది. అప్పటి కాతడు ద్వారం దగ్గర నిలుచుని వున్నాడు. తలుపు తీసేవుంది. దెబ్బకు కొంచెం జోగి, మొహంతిరిగి వెనక్కిపడిపోయాడు. ఆడది కెవ్వుమని కేకపెట్టింది. బండిలోవాళ్లు గొల్లుమన్నారు. చీకట్లో వంతెనకింద అడుగున నది నిశ్శబ్దంగా ప్రవహిస్తూంది. నా కాళ్ల దగ్గిర చెదిరిన బియ్యపుగింజలు నవ్వుతున్నట్లున్నాయి. ఆహారసమస్య అంటే ఏమిటో అర్థమయింది.

రచనాకాలం : సెప్టెంబరు 1951

—o—